

Hans Stolp

Waar haal
je het
vandaan?

*Mijn weg naar het
esoterisch christendom*

Hans Stolp

Waar haal je het vandaan?

Mijn weg naar het esoterisch christendom

AnkhHermes

Inhoud

Inleiding 7

- 1 Op zoek naar doorleefde levenswijsheid 13
- 2 De mystici als station op mijn levensweg 19
- 3 Mijn ontmoeting met Dionysius de Areopagiet 27
- 4 De geschenken die Carl Gustav Jung mij gaf 35
- 5 Eindelijk thuis 47
- 6 Johannes als de komende leraar van de liefde 56
- 7 Over de continuïteit tussen leven en dood 66
- 8 Kinderen en de dood 74
- 9 De samenstelling van de mens 82
- 10 Mijn ontmoeting met Christus 90
- 11 Mijn ontmoeting met engelen en gestorvenen 101
- 12 Inzichten, op helderziendheid veroverd 108
- 13 De ontdekking van de Nag Hammadi-geschriften 114
- 14 Wat de gnostiek mij leerde 124
- 15 Van de mysteriën naar de moderne esoterie 133
- 16 De uitnodiging van de grote aartsengel Michaël 143
- 17 Het esoterisch christendom 152

Noten 163

Informatie 176

- Hoe ging dat bij u en welke inzichten had u als kind?
- En hoe kwam u later aan de belangrijke antwoorden op uw levensvragen?
- En hoe kreeg u inzicht in de grote vragen van leven en dood?
- En kwam het überhaupt in u op uzelf vragen over leven en dood te stellen?

Op zoek naar doorleefde levenswijsheid

In zonde ontvangen en geboren

Mijn ouders behoorden tot de gereformeerde kerken en dus gingen wij in onze jeugd twee keer per zondag naar de kerk. 's Morgens zat de kerk met meer dan duizend mensen meestal stampvol, 's middags daarentegen was het kaal en leeg in de kerk: soms zaten er maar zo'n kleine honderd mensen. In zo'n immense ruimte was dat een verdwijnend klein groepje. Het zingen van de psalmen klonk 's middags dan ook ijl en onzeker en maakte geen enkele indruk. 's Morgens daarentegen, als de kerk vol was, kon dat gezang krachtig opklinken, ons meeslepend in een volheid van klankrijkdom. Nog altijd ken ik vele psalmen en gezangen uit het hoofd en word ik af en toe wakker met een psalm die door mij heen zingt: een van de voordelen van een dergelijke opvoeding.

Wat er in de kerk werd verteld, sprak mij niet erg aan. Ik had het gevoel dat het niet klopte wat de dominee vanaf de kansel vertelde. Diep vanbinnen leefde in mij het besef dat het verhaal over Jezus Christus anders was dan de dominee vertelde: het moest, zo voelde ik, zoveel dieper, grootser en geheimzinniger zijn. Toen, als kind, had ik dat niet op deze manier onder woorden kunnen brengen: het was iets dat halfbewust in mij leefde en dat ik mij pas later écht bewust werd. Het zorgde er overigens wel voor dat ik mij meestal verveelde in de kerk en bijna nooit in mijn hart werd geraakt.

Natuurlijk gingen mijn broertjes, zusjes en ikzelf, zodra we oud genoeg waren naar catechisatie: het kerkelijk onderwijs dat door de dominee in een van de bijlokalen van de kerk werd gegeven. Op catechisatie werd de Heidelbergse Catechismus besproken die we stap

voor stap uit het hoofd moesten leren.² Nu bestaat deze catechismus uit 52 stukjes, die *zondagen* werden genoemd en die werden onderverdeeld in 129 vragen en antwoorden.

Gek genoeg zijn vooral de sombere vragen en antwoorden in mijn hoofd blijven hangen die, achteraf gezien, zo negatief op de ziel inwerkten. Neem bijvoorbeeld vraag en antwoord 7. In het vorige antwoord – bij vraag 6 dus – werd verteld dat God de mens goed en naar zijn evenbeeld heeft geschapen. En dus was het voor de schrijvers van de catechismus de vraag waarom de mens dan zo vaak egoïstisch en liefdeloos is. Op zich een begrijpelijke vraag en dus klinkt vraag 7 ook heel logisch: *Vanwaar komt dan zulke verdorven aard van de mensen?* Het antwoord luidt: *Uit de val en de ongehoorzaamheid van onze eerste voorouders, Adam en Eva, in het paradijs, waar onze natuur zo verdorven is geworden, dat wij allen in zonde ontvangen en geboren worden.* Dat wij zondige en egoïstische mensen zijn, hebben wij dus te danken aan Adam en Eva. Die zonde, zo werd ons verteld, wordt ons overigens wel door God aangerekend ook al konden wij daar zelf niets aan doen. Het was een van de vele ongerijmdheden die mij als kind natuurlijk opvielen en die het mij moeilijk maakten mij aan dit geloof over te geven.

Op zoek naar een nieuw mensbeeld

Zulke zinnen uit de Heidelbergse Catechismus die wij als kind uit het hoofd moesten leren en op catechisatie op moesten dreunen, kwamen diep binnen en zetten zich vast in mijn ziel: het hart van een kind staat immers nog wijd open. In latere jaren vroeg het heel wat geestelijke arbeid om dit soort beelden en woorden weer los te laten en mijzelf de tijd te gunnen om naar nieuwe inzichten toe te groeien. Nu ben ik niet de enige met zulk soort herinneringen: vele van mijn generatiegenoten zijn met zulke uitspraken en beelden opgegroeid. Velen van hen hebben een leven lang met die geloofsopvattingen en uitspraken geworsteld, anderen hebben die later gewoon weggedrukt en losgelaten, omdat ze daar niet mee konden leven. Zelf kon ik het niet zo gemakkelijk wegdrukken: ik kon ze pas loslaten als ik ook kon begrijpen waarom die oude opvattingen en beelden niet

klopten. Dit verlangen om te begrijpen werd in latere jaren een van de drijfveren die mij ertoe brachten om op zoek te gaan naar nieuwe beelden en inzichten, die zo overtuigend waren dat ik daarmee ook écht kon leven. Een zoektocht die mij uiteindelijk bij de christelijke esoterie, ofwel het esoterisch christendom bracht.

Allerlei losse uitdrukkingen en gedeelten uit de Heidelbergse Catechismus kan ik mij tot op de dag van vandaag herinneren; zoals bijvoorbeeld de uitdrukking dat wij *onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad*.³ Het tekent de sfeer waarin gereformeerde kinderen vroeger opgroeiden. Mensen als Aleid Schilder, maar bijvoorbeeld ook iemand als Maarten 't Hart hebben uitgebreid verslag gedaan van die sfeer en opvoeding uit hun jeugd die een heel leven lang bleken door te werken.⁴

Het was al met al een naargeestig en negatief beeld dat wij van de mens en dus van onszelf meekregen. Wat was het dan ook een ontdekking in latere jaren, toen ik deze bijzondere uitspraak van Jezus in het Evangelie van Johannes ontdekte: *Jullie zijn goden*.⁵ Naar de woorden van Jezus zelf zijn wij mensen dus ten diepste goddelijke wezens en dragen het goddelijke diep vanbinnen in ons mee. Hoe meer ik over deze woorden nadacht, hoe duidelijker het mij werd dat het onze opdracht als mens is om in dit leven te proberen deze goddelijke kern aan het licht te brengen. En nog weer later begon ik te beseffen dat alle lotgevallen die ons overkomen, lessen zijn die ons moeten leren hóe wij ons dat goddelijke dat in ons leeft, dan wel bewust kunnen worden en aan het licht kunnen brengen.

De weg van het midden

Overigens: deze ontwikkeling bergt ook een gevaar in zich. Vroeger, in mijn jeugd, waren we niets als mens, konden we niets en waren we alleen maar zondig en slecht. Dat was toen de heersende opvatting. Maar nu zijn we, naarmate steeds meer mensen zich bewust worden, vooral goddelijk. We zijn dus van het ene uiterste overgegaan naar het andere. En hoe waar het ook is dat wij ten diepste goddelijk zijn, het bergt het gevaar in zich dat we onszelf groter maken en onszelf als groter zien dan we eigenlijk zijn. Dat godde-

lijke in ons is immers verborgen, en het kost ieder mens ongelooflijk veel inzet en werk aan zichzelf om zich innerlijk met dat goddelijke te kunnen verbinden en van daaruit te leren handelen en te leven. Ieder mens die eerlijk kijkt naar zichzelf, weet hoe wij in deze tijd veel meer in de greep zijn van ons ego dan dat het goddelijke in ons kans krijgt door ons heen te werken en te stralen.

Ik zie als gevolg van dit nieuwe mensbeeld in toenemende mate het gevaar van een groter egoïsme en van een groeiende agressie: de keerzijde van de op zich zo noodzakelijke correctie van het beeld van de mens als een zondig en nietig wezen. Dat gevaar ontstaat daarvoor dat we die nieuw ontdekte goddelijkheid vooral in de sfeer van ons ego gebruiken en dus ons ego opblazen en steeds botter, harder en liefdelozer voor onszelf opkomen, in plaats van dat we leren die goddelijkheid in de sfeer van ons hogere, ware ik te gebruiken. Wanneer we dat laatste leren doen – hoe moeilijk dat ook is – worden we zelfbewuste mensen die in een onaantastbare innerlijke vrede leven. Zelfbewuste mensen die voor anderen willen leven, voor hen willen zorgen en hen willen bijstaan, niet omdat het moet, maar omdat de kracht van hun liefde hen daartoe oproept.

Van het esoterisch christendom heb ik geleerd dat het in alles gaat om de weg van het midden.⁶ In dit geval dus het midden tussen die beide eenzijdige mensbeelden. Enerzijds mogen we ons zelfbewust realiseren dat we ten diepste goddelijke wezens zijn, maar anderzijds zullen we ons ook moeten realiseren hoe vaak we in het dagelijkse leven worden meegesleept door de donkere krachten van het ego. Wie zich dat realiseert, verbindt een zelfbewuste levenshouding met een houding van bescheidenheid. Alleen zo vinden we de weg van het midden.

In de komende decennia zullen we waarschijnlijk nog veel vaker met elkaar op dit thema moeten ingaan, gewoon, omdat een toenemende botheid en verruwing van de samenleving ons daartoe dwingt.

Een kruimel bevinding

Al in mijn jonge jaren begreep de kerk dat het belangrijk was de jeugd aan zich te binden: het eerste verval van de kerk werd immers

meer en meer zichtbaar. Zo kwam het dat ons als jongeren op een zeker moment werd gevraagd om een voorstel te doen aan de kerkenraad. We mochten zelf uitzoeken wat we wilden voorstellen, als het maar iets was dat belangrijk voor ons was. De kerkenraad zou zich vervolgens over dat voorstel buigen en daarover discussiëren om op die manier duidelijk te maken dat de jeugd serieus werd genomen. Zo kwam het dat wij als jongeren een voorstel indienden dat ik bedacht had: om voortaan op Goede Vrijdag het avondmaal te vieren. Volgens mij pasten die twee namelijk goed samen: op Goede Vrijdag werd immers het sterven van Jezus aan het kruis herdacht en het avondmaal was met het breken van het brood en het drinken van de wijn symbool van het lichaam van Jezus dat stierf en van zijn bloed dat werd vergoten.

Na enige tijd kregen we een antwoord van de kerkenraad, keurig op indrukwekkend briefpapier getypt en even indrukwekkend met een vulpen ondertekend. In die brief werd ons voorstel afgewezen. De reden van die afwijzing was het feit dat ons voorstel piëtistisch was. Nu wist ik niet wat piëtisme was.⁷ Het bleek bij nader onderzoek een bepaalde stroming in de christelijke wereld te zijn, waarin de nadruk gelegd werd op de persoonlijke ervaring. In deze stroming wilde men niet zozeer de aandacht richten op dogma's en kerkelijke leerstellingen, maar op een persoonlijke, doorleefde vroomheid. Ook moest het geloof (volgens het piëtisme) vooral in ons handelen zichtbaar worden. Een typisch piëtistische uitspraak luidt: *Beter één kruimel bevinding (= persoonlijke ervaring) dan een hoofd vol kennis.*

Ik begreep helemaal niet waarom het piëtisme zo slecht was met zijn nadruk op de persoonlijke ervaring: mij leek dat juist aantrekkelijk. Pas later kreeg ik door hoezeer toentertijd in de gereformeerde kerken de nadruk werd gelegd op logica en verstandelijk denken en hoezeer iedere persoonlijke ervaring werd gewantrouwd.

Doorleefde levenswijsheid

Natuurlijk heb ik lang nagedacht over de brief van de kerkenraad. Ik weet nog wat mijn uiteindelijke conclusie was toen ik hoorde wat

het piëtisme nu eigenlijk behelste: dat ik in wezen waarschijnlijk meer een piëtist was dan een gereformeerde. Terugkijkend zie ik hoe in deze ervaring al iets zichtbaar werd van wat voor mij belangrijk was en nog steeds is: een persoonlijke, doorleefde levenswijshouding die gedragen wordt door een innerlijk zeker weten.

Als belangrijke voorlopers van het piëtisme werden, zo ontdekte ik later, onder meer de mysticus Jakob Böhme gezien – en wat werden zijn geschriften mij later dierbaar! Ook de hofkapelaan van de landgraven van Hessen, Johann Valentin Andreae, behoorde tot de voorlopers van het piëtisme.⁸ Hij werd vooral bekend omdat hij in zijn jonge jaren een belangrijk boek schreef over Christian Rosenkreutz, de grondlegger van de Rozenkruisers en een van de belangrijkste meesters van de christelijke esoterie.

Deze beide zo bijzondere mensen – Böhme en Andreae – zou ik later nog weer op andere manieren tegenkomen toen ik in aanraking kwam met de mystici en met de Rozenkruisers.

Zowel Jakob Böhme als de Rozenkruisers maken deel uit van de stroom van het esoterisch christendom door de eeuwen heen.⁹

Zo werd ik in wezen toen al, in die vroege jeugdervaring, gewezen op het esoterisch christendom, waartoe ik eerst veel later toegang zou vinden.